

Nasjonalbiblioteket Årsmelding 2001

Nasjonalbiblioteket – en bedrift med store oppgaver og bred kompetanse

Utgiver Nasjonalbiblioteket
Kontakt Se siste side
Organisasjonsnr. 976 029 100
Redaktør Liv Anniken Stavik
Form Jan Neste Design
Trykk Teamtrykk/Allkopi

Foto: Lars Sørli

Som konstituert nasjonalbibliotekar har det vært en glede å møte et engasjert og entusiastisk personale. Mitt inntrykk er at Nasjonalbiblioteket er en institusjon med usedvanlig bredde og dybde i sin kompetanserikdom. Det kan illustreres med følgende tall: Nasjonalbiblioteket hadde ved årsskiftet 2001/02 ca. 350 ansatte. Av disse hadde over 120 bibliotekarutdanning, det var 26 sivilingeniører og ingeniører, 45 med hovedfagsutdanning. 4 hadde doktorgrad på sitt fagområde, flere med hovedfag hadde også bibliotekutdanning. Et tredvetall hadde fagbrev/svennebrev innenfor for eksempel foto, radio, TV, elektro, typografi. Over 60 hadde cand.mag.-utdanning og/eller annen høyskoleutdanning. Og til sammen 5 hadde utdanning som siviløkonom eller bedriftsøkonom. I tillegg var det en gruppe med mye solid realkompetanse, som ikke kan måles i eksamener.

Personalets kompetanse, engasjement og entusiasme overfor institusjonens arbeidsoppgaver gir grunnlag for optimisme når det gjelder vår evne til å løse våre vidtrekkende oppgaver og forpliktelser overfor samfunnet på en god måte.

Nasjonalbibliotekets oppgaver spenner over et vidt felt. Vi skal være en drivkraft i utviklingen av moderne, varige og brukervennlige metoder for oppbevaring av vår kulturarv. Vi er – og bør være – et kompetansesenter for bevaring og tilgjengeliggjøring av alle typer kunnskapsmateriale. Nasjonalbiblioteket skal også drive aktiv pleie av de nasjonale samlingene vi har ansvaret for. Og alle oppgaver skal utføres på en kostnadseffektiv måte.

De bygningsmessige forhold er for deler av virksomheten mildt sagt dårlige. For andre deler av virksomheten er de heldigvis meget bra eller på vei til å bli bedre.

De økonomiske rammer for Nasjonalbiblioteket er stramme. Som for de fleste andre statsinstitusjoner er behovene større enn det bevilgningene gir rom for. Oppgavene står i kø, og ikke minst er ansvaret for å ta vare på kulturarven i den nye digitale tidsalder utfordrende.

I denne årsmeldingen er det plukket ut noen biter fra Nasjonalbibliotekets kjerneområder innsamling, tilgjengeliggjøring, bevaring og formidling. Samlet sett gir disse et representativt bilde av den mangslunne virksomheten i biblioteket.

Kari Gjestebý
Konstituert nasjonalbibliotekar

Samfunnsmessig og kulturell forpliktelse

Nasjonalbiblioteket har som forpliktelse å gjøre nasjonens kulturelle, intellektuelle og vitenskapelige arv tilgjengelig. Nasjonalbiblioteket gir viktige bidrag til forskning og innovasjon ved å gi tilgang til egne og andres kunnskapskilder.

Biblioteket er en sentral nasjonal aktør i kulturpolitikken og skal være en møteplass og et sted for kvalifisert kultur- og kunnskaps-

formidling. Biblioteket samarbeider med andre institusjoner innenfor kultur- og kunnskapsområdet for å sikre at tjenester og samlinger blir mest mulig kjent og tilgjengelige og når ut til en bredest mulig offentlighet.

Tilgjengeliggjøring av bibliotekets samlinger gir en demokratisk tilgang til kulturarven i samsvar med grunnleggende verdier i folkeopplysningstanken.

Innsamling

Nasjonalbiblioteket skal drive samlingsutvikling for tradisjonelt trykt materiale, ikke trykt kilde-materiale, audio-visuelt materiale og digitalt basert materiale med utgangspunkt i materiale av nasjonal opprinnelse og relevans.

Pliktavlevering
s.5

Paradigma
s.5

Nytt depotbibliotek
s.6

Sinding
s.8

Grieg
s.8

Bevaring

Nasjonalbiblioteket skal bevare innsamlet materiale på en slik måte at det skal kunne komme til anvendelse for ettertiden. Målsettingen gjelder for tradisjonelt publisert og upublisert materiale så vel som for digitalt basert materiale.

Diriks
s.10

Plan for vern av levende bilder
s.12

Det digitale sikringsmagasinet
s. 12

Tilgjengeliggjøring

Nasjonalbiblioteket skal gjennom løpende systematiske oversikter gjøre den samlede nasjonale dokumentproduksjonen tilgjengelig. Det er en målsetting for biblioteket at publikum gis tilgang til innsamlet materiale parallelt med at det mottas. Dette skal skje gjennom inngangs-porter som kataloger og registre, slik at bibliotekets apparat for gjenfinning til enhver tid reflekterer samlingenes innhold.

Tiden
s.13

Digitalt radioarkiv
s.13

Jazzbasen
s.14

ISSN
s.14

Fonograf-rullene
s.15

Nytt NB Oslo
s.16

Nordisko
s.16

URN
s.17

Formidling

Nasjonalbibliotekets kulturelle forpliktelse består i å gi samtidige og framtidige brukere anledning til å oppleve seg og sin samtid med utgangspunkt i kulturarven. Biblioteket skal fungere som en sentral nasjonal aktør i kulturpolitikken og skal være en møteplass og et sted for kultur- og kunnskapsopplevelse.

Gastronomi
s.18

Samtidslitteraturen
s.20

CDRS
s.21

Pliktavlevering – utvikling og tendenser

Lov om avleveringsplikt for allment tilgjengelige dokument trådte i kraft i 1990. Med bakgrunn i denne loven samler Nasjonalbiblioteket inn det meste av det som utgis i Norge, uavhengig av medium. Bøker, aviser, tidsskrifter, brosjyrer, digitale dokumenter, film, video og kringkastet materiale samles inn og bevares for ettertiden. Dette bidrar til å gjøre Nasjonalbiblioteket til en sentral institusjon for alle som vil studere den norske kulturarven.

Nasjonalbiblioteket registrerer nå en svak tilbakegang i pliktavleverte papirdokumenter. Stadig flere dokumenter blir publisert på Internett, enten parallelt med et trykt dokument eller i stedet for et trykt dokument. Særlig gjelder dette for rapportserier og årsmeldinger.

På grunn av økt internasjonalisering av dokumentproduksjonen faller også langt flere dokumenter utenfor pliktavleveringsloven. Norske utgivere kjøpes opp av utenlandske aktører. Utenlandske forlag produserer doku-

menter beregnet på det norske markedet utenfor landets grenser, og norske utgivere bruker ofte utenlandske produsenter og trykkerier. Dette byr på utfordringer for Nasjonalbiblioteket. Det er nå etablert rutiner for avlevering av statiske dokumenter publisert på Internett. Denne avleveringen foregår bare i begrenset skala. Dokumentene lastes ned fra Internett, registreres i en database og lagres i Nasjonalbibliotekets digitale sikringsmagasin. Ofte er det digitale læreverk, rapporter og årsmeldinger som tas vare på.

Mange problemstillinger rundt avlevering av digitale dokumenter gjenstår, for eksempel problemer knyttet til avlevering av databaser og nettaviser. Dette skal Nasjonalbiblioteket nå ta for seg gjennom prosjektet Paradigma.

www.nb.no/html/pliktavlevering.html

Paradigma – pliktavlevering av digitalt materiale

Et stadig økende antall publikasjoner blir produsert og gjort tilgjengelig i digital form på Internett. Vi vet at den gjennomsnittlige levetiden for en side på Internett er 75 dager, og at 20 % av dokumentene som befinner seg på nettet i dag, vil være borte om ett år. Ifølge pliktavleveringsloven har alle som produserer og legger ut en tekst, et bilde, en melodi eller en video på nettet, gjort materialet allment tilgjengelig i lovens forstand, og materialet omfattes dermed av loven.

Det er bakgrunnen for det treårige prosjektet Paradigma som ble startet i august 2001. Prosjektet har som mål å sikre den norske digitale

kulturarven for framtidige generasjoner ved å utvikle og etablere rutiner for innsamling, tilgjengeliggjøring, bevaring og formidling av digitale dokumenter.

Prosjektet skal kartlegge det digitale dokumentuniverset og har som mål å avklare omfang og frekvens for innsamling og nedlasting. Videre vil arbeidet med standarder for unik dokument-identifikasjon og beskrivelse stå sentralt i arbeidet. Dette er en forutsetning for å etablere effektive og brukervennlige systemer og tjenester for søking, gjenfinning og tilgjengeliggjøring av dokumentene. Gjeldende åndsverkslov setter begrensninger for tilgangen til opphavsrettslig

beskyttet materiale. Det er et mål for prosjektet å avklare de lovmessige rammene for innsamling, tilgjengeliggjøring, bevaring og formidling av materiale i digital form.

Prosjektet skal trekke opp retningslinjer for lagring av pliktavlevert materiale i digitale sikringsmagasin. Etablering og utbygging av teknisk infrastruktur er gjort, og lagringskapasitet setter ingen praktisk begrensning på antall dokumenter som kan samles inn fra Internett.

www.nb.no/paradigma/

Nytt depotbibliotek

I 2001 startet Nasjonalbiblioteket opp arbeidet med nytt Depotbibliotek i Mo i Rana. Byggeprosjektet består av to bygninger, et kontorbygg med 80 kontorarbeidsplasser og et automatisk boklager med plass til en million bøker. Begge byggeprosjektene skal stå ferdig sommeren 2003. Da skal også 100 000 bøker, som i dag ligger

på lager, være registrert og tilgjengelige for depotbibliotekets lånere.

For å nå dette målet har Nasjonalbiblioteket satt i gang prosjektet Transitio, som skal utarbeide nye rutiner for mot-tak, registrering og utlån fra Depotbiblioteket. Personalet holder nå på med å sortere, registrere og kassere eldre norsk

og utenlandsk litteratur, bøker som hittil har vært oppbevart i midlertidige lokaler. Når prosjektperioden er over, vil Depotbibliotekets utlånssamling være på 550 000 bøker og tidsskrifter.

Under prosjekteringen av det nye magasinet ble det klart at et automatisk bokmagasin ville gi store driftsfordeler. Tek-

nologien er kjent fra bedrifter med høye logistikkkrav, men den er ikke tidligere tatt i bruk i bibliotek her i Norden. Når det automatiske bokmagasinet kommer i drift, skal alle Depotbibliotekets bøker, tidsskrifter og mikrofilmer være lagret i 41 000 stålkasser som kan hentes ut automatisk ved hjelp av roboter og transportbånd.

Kassene vil bli levert fra samle-bånd til et håndteringsareal i den nye kontorbygningen. Derfra kan operatørene ekspedere bøker og tidsskrifter videre til Nasjonalbibliotekets lånere, legge en ny bok i kassen og returnere den til magasinet.

Systemet vil på sikt innebære store besparelser for Depotbiblioteket, som dermed kan

konsentrere virksomheten om bibliotekfaglige oppgaver og et økende utlån.

www.nb.no/html/depotbiblioteket.html

Foto: Swisslog

Hjemkjøp av Christian Sindings Symfoni nr. 3

Nasjonalbiblioteket har i 2001 kjøpt originalmanuskriptet til Christian Sindings *Symfoni nr. 3 i F-dur, op. 121* fra et musikkantikvariat i Tyskland. Symfonien ble fullført i 1919 og uroppført i Leipzig i oktober 1920 av Gewandhausorchester under ledelse av Arthur Nikisch, en av musikkhistoriens dirigentlegender. Han dirigerte også symfonien i Berlin i januar 1921. Symfonien ble trykt og utgitt av C. F. Peters i Leipzig samme år.

Den norske førsteoppførelsen fant sted 4. april 1921 i Kristiania med Filharmonisk Selskaps orkester. Georg Schneevoigt dirigerte ved anledningen. Aftenpostens musikkritiker Hjalmar Borgstrøm skrev om oppførelsen: «Symfonien er et monumentalt verk, som paa den utvetydigste maade fortæller, at Sindings geni fremdeles eier sin fulde lysstyrke, og at hans skaberkraft er usvækket.» Av norske oppførelser i de nærmeste årene kan nevnes Filharmonisk Selskaps orkester, med Odd Grüner-Hegge som dirigent, i oktober 1927.

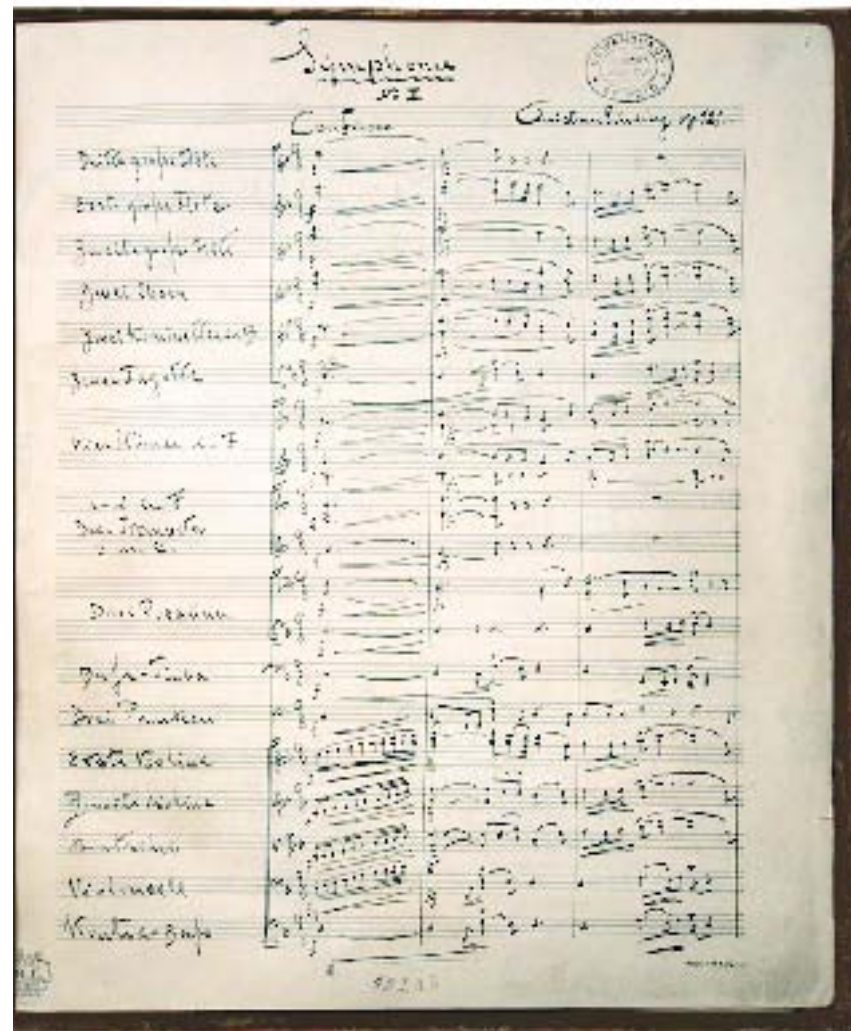
Etter uroppførelsen ble symfonien spilt flere ganger både i Norge og i utlandet, men den har i løpet av de siste 50 årene vært lite spilt, i likhet med de fleste andre av Sindings verker. I den senere tid har vi imidlertid kunnet registrere en økende interesse for Sindings musikk, ikke minst i utlandet. I fjor kom det en ny innspilling av alle Sindings fire symfonier, signert Kringkastingsorkestret, med Ari Rasilainen som dirigent. Dessuten har det tyske plateselskapet

Christian Sinding (1856-1941).

Foto: Sjøwall.

CPO planlagt en innspilling av Sindings samlede orkesterverker og har nettopp utgitt en plate med de to første symfoniene spilt av Radio-Philharmonie Hannover des NDR, under ledelse av den danske dirigenten Thomas Dausgaard.

Originalmanuskript til Sindings 3. symfoni.

Symfonien er innspilt av Kringkastingsorkestret under ledelse av Ari Rasilainen. *Klassisk musikkmagasin* skrev i anmeldelsen:

«Hvordan kan et land med musikalsk selvrespekt overse noe så strålende som de fire symfoniene til Christian Sinding? For dette er praktfulle verk, fulle av liv, farger, kraft, stilmessig dristige og sikre, og med bunnløse reserver av melodisk inspirasjon!»

Foto: Petter Bjørbu/NB

Omfattende Grieg-materiale innkjøpt fra Danmark

Nasjonalbiblioteket har i 2001 kjøpt en omfattende samling Edvard Grieg-materiale fra Dan Fogs Musikantikvariat i København. Samlingen består i første rekke av trykte utgaver av Griegs komposisjoner, blant annet en lang rekke førsteutgaver. Materialet inneholder også Grieg-litteratur, fotografier, noen brev og postkort

fra Nina Grieg, samt annen «Griegiana».

Musikkantikvar Dan Fog, som døde høsten 2000, var en av initiativtakerne til stiftelsen av Edvard Grieg-komiteén. Det er denne komiteén som står bak utgivelsen av Griegs samlede verker. Dan Fog viet store deler av sitt liv til Grieg-forskningen, først og fremst som bibliograf, og på

grunn av sin bibliografiske virksomhet ble han utnevnt til æresdoktor ved Københavns Universitet. Dan Fogs *Grieg-katalog. En fortegnelse over Edvard Griegs trykte komposisjoner* (København 1980) har siden den utkom vært standardverket for identifisering og datering av Grieg-utgaver. Denne katalogen betegnet Dan Fog selv som «foreløpig».

Grieg-samlingen som Nasjonalbiblioteket nå har anskaffet, vil, sammen med Grieg-materialet som biblioteket allerede eier, danne et godt grunnlag for arbeidet med den tematiske fortegnelsen over Griegs verker som nå er under utarbeidelse ved Nasjonalbiblioteket.

www.nb.no/html/norsk_musikksamling.html

Foto: Petter Bjørbu/NB

Diriks-familiens utklippsbind

Familien Diriks var gjennom mesteparten av det 19. og et stykke inn i det 20. århundre del av den politiske, kulturelle og kunstneriske eliten i hovedstaden. Diriks-familiens utklippsbind, 13 i alt, rommer en familiehistorie i det store formatet i form av innlimte dokumenter, brev, fotografier, utklipp fra aviser, tidskrifter o.l., ulike trykksaker, og framfor alt en lang rekke originaltegninger og akvareller som kunstnere i og utenfor familien har etterlatt seg. Her finnes for eksempel også bidrag i form av tegninger fra internasjonale størrelser som

Modigliani og Picasso. Samlet sett er bindene en viktig kulturhistorisk kilde. Materialet i utklippsbindene er samtidig en uvurderlig kilde til Norges topografi og lokalhistorie, noe som kommer spesielt godt frem i materialet etter fyrdirektør Carl Frederik Diriks (1814-95).

Ved Nasjonalbiblioteket har Håndskriftsamlingen, Konserveringsatelieret og IT-avdelingen samarbeidet i et prosjekt rundt Diriks-familiens utklippsbind. Erfaringene fra prosjektet vil bli brukt i arbeidet med annet materiale i tiden fremover. Diriks-materialet er også valgt ut fra den vurdering at den konserveringsmessige tilstanden er så dårlig at materialet faktisk er i ferd

med å bli ødelagt. Materialets kompleksitet er av stor faglig interesse som utgangspunkt for utvikling av kompetanse og løsninger for konservering, digitalisering og digitale søke- og presentasjonssystemer. Kompetansen vil få stor overføringsverdi i forhold til digital tilgjengeliggjøring av andre deler av bibliotekets samlinger og for andre institusjoner som har tilsvarende komplekst materiale i sine samlinger.

I 2001 har det vært videreført en databasemodell som ble utviklet i et pilotprosjekt i 2000. Alle objekter i første utklippsbind er registrert i databasen. Databasen har fått et eget register for konserveringsinformasjon og lenker

til scannede bilder. Det er også utviklet en modell for web-presentasjon av virtuelle album. Siden originalobjektene har en svært kompleks struktur med flere lag av (tildels flersidig) innlimt materiale, krever dette en egnet datarepresentasjon både i databasen og i den virtuelle web-utgaven. Den komplekse data- og objektstrukturen i originalene gjør konserveringsarbeidet svært krevende.

Ved siden av egeninnsats fra Nasjonalbiblioteket har prosjektet mottatt støtte fra Kulturrådet i 2000 og 2001.

www.nb.no/html/konserveringsatelieret.html

«Golberg - aspirant á la Trone.»
En ukjent karikatur utført av maleren Arne Kavli (1878-1970) i Paris 1903 i anledning pavevalget. Den polsk-franske poeten og filosofen Mécislas Golberg, også kjent som anarkist, er framstilt som kandidat til pavetronen. På motstående side er gjengitt en karikatur fra en fransk avis som også har pavevalget i 1903 som motiv.

Foto: Witek Wlodek/NB

Verneplan for levende bilder

Levende bilder er en truet del av den norske kulturarven. Mens samfunnet stadig blir mer avhengig av å nytte de levende bilders representasjon av virkeligheten, står fortidens materiale i fare for å forsvinne. Gammel film går i oppløsning, eller fargene avblekes til det ugjenkjennelige. Videobånd avflakes og mister sitt innkodede innhold. Digitale plater taper etter en tid evnen til å bære informasjon. Samtidig slites avspillingsmaskinene ut og blir ikke erstattet. Muligheten for å avspille eldre formater går derfor tapt.

Fortidens kulturarv av levende bilder er ikke varig overlevert til ettertiden i egenskap av å være produsert. Den tæres under lagringen og står i fare for å forsvinne dersom den ikke systematisk konserveres og vernes.

Verneplan for levende bilder i Norge ble en realitet i 2001. Planen gir et samlet overblikk over dette materialets status og påpeker hva som må gjøres for at vi skal kunne bære denne kulturarven med oss inn i framtiden. Planen har sitt utspring i Nasjonalbiblioteket, Norsk filminstitutt og NRK. I tillegg har tre forskningsinstitusjoner vært med i arbeidet. Verneplan for levende bilder i Norge er blitt til i et samvirke av institusjo-

Film og video er en sårbar, men viktig del av kulturarven.

ner med opphav i ulike teknikker, interesser og kompetanse.

www.nb.no/pdf/verneplan.pdf

Det digitale sikringsmagasinet

Nasjonalbiblioteket har de senere årene arbeidet med å etablere et sikringsmagasin for langtidsbevaring av digitale dokumenter. I 2001 kom de viktigste byggeklossene på plass, og det digitale sikringsmagasinet ble satt i regulær drift. Biblioteket har dermed oppfylt en helt grunnleggende forutsetning for å kunne ivareta sine oppgaver knyttet til innsamling og bevaring av allment tilgjengelige dokumenter i digital form. De teknologiske løsningene som er valgt, gjør

det mulig å øke lagringskapasiteten vesentlig uten å gjøre endringer i struktur eller metode. Ved årsskiftet 2001/02 var i overkant av 350 000 digitale dokumenter lagret i sikringsmagasinet. I dette tallet ligger bl.a. ca. 40 000 historiske radioprogrammer som er digitalisert og sikret i digital form i samarbeid med NRK, samt i overkant av 100 000 pliktavleverte digitale dokumenter.

Utfordringene framover ligger i å etablere og imple-

mentere løsninger som omfatter størst mulig grad av automatisk håndtering av en stor mengde digitale dokumenter.

Med det digitale sikringsmagasinet på plass står Nasjonalbiblioteket foran en endring av fokus fra etablering av infrastruktur til utvikling av tjenester og innhold.

www.nb.no/html/sikringsmagasin_og_bevaringsst.html

Tiden-prosjektet bringer aviser fram fra glemselen

Nasjonalbiblioteket opprettet i 1994 et eget avisbibliotek som har koordinert alle oppgaver knyttet til forvaltning av avissamlingen. I dag er en stor del av det norske avismaterialet, fra 1763 og fram til i dag, tilgjengelig på mikrofilm. Nå ønsker Nasjonalbiblioteket også å gjøre det historiske avismaterialet tilgjengelig via datanett.

Det nordiske avisprosjektet Tiden ble startet opp våren 1998 med deltakere fra Helsingfors Universitetsbibliotek, Kungliga biblioteket i Stockholm, Statsbiblioteket i Århus og Nasjonalbiblioteket i Norge. Tiden-prosjektet hadde som formål å gjøre avismaterialet bedre tilgjengelig for brukerne gjennom digitalisering av eldre aviser fra mikrofilm. Nasjonalbiblioteket deltok aktivt for å utvide og forbedre rutinene rundt innsamling, bevaring og tilgjengeliggjøring av aviser. Deltakelsen i prosjektet resulterte i bedre kunnskap om mikrofilming for digitalisering og OCR-behandling. Det ble også utviklet et objektorientert rammeverk for presentasjon av aviser på Internett, som har resultert i publikumstjenesten *Digitale aviser*.

Tiden-prosjektet ble avsluttet i 2001, men videreføres nå i et internt prosjekt som vi har kalt Digital Codex. Her skal flere aviser digitaliseres, og eksperimenteringen med OCR-behandling og nye digitale tjenester fortsetter.

<http://tiden.kb.se/>
www.nb.no/avis

Digitalt radioarkiv

Hvor var du da Egil Danielson kastet spydet lenger enn noen annen tidligere hadde gjort? Eller da meldingen om Alexander Kielland-ulykken kom? Kanskje stoppet også din hverdag opp et øyeblikk da stemmene i radioen rapporterte om dramaet som utspant seg.

Gjennom prosjektet Digitalt radioarkiv (DRA) er Nasjonalbiblioteket nå med på å bevare den radiohistoriske kulturskatten for ettertiden. Prosjektet tar sikte på å digitalisere hele NRKs historiske radioarkiv. Nasjonalbiblioteket overfører nå lyden fra gamle,

analoge kvarttomsbånd til digitale filer. Nærmere 13 000 bånd har ved utgangen av 2001 gått gjennom prosessen. Fortsatt venter 31 000 bånd på tur.

Formålet med prosjektet er tosidig. Foruten bevaring av lyden, skal en digital tilgang lette gjenbruken for NRK og åpne for nye muligheter når det gjelder tilgjengeliggjøring og formidling over nett.

Å gjøre radiohistorien tilgjengelig for folk flest, er et uttalt mål for Nasjonalbiblioteket. I dag er det bare NRK som har tilgang til det digitale radioarkivet. Via et eget gren-

sesnitt på Internett har brukere muligheten til å søke i NRKs databaser og lytte til hele program eller enkelte innslag. Imidlertid setter rettighetsspørsmål knyttet til radiomateriale klare begrensninger for bruken av disse lydfilene. NRK har derfor tatt initiativet til et eget prosjekt med materiale fra NRKs distriktskontor i Nordland. DRA Nordland skal avklare opphavsrettslige spørsmål slik at publikum kan benytte seg av denne unike kilden til kunnskap og underholdning.

Norsk jazz på nett

Jazzbasen er ein kunnskapsbase om norsk jazz på Internett. Hovuddelen er ein database som inneheld ein diskografi over jazzinnspelningar med norske musikarar. Kjelda har vore Johs Bergh si bok «Norwegian Jazz Discography 1905-1988», men katalogen på nettet er oppdatert med mellom anna plateinnspelningar etter 1988.

Blant 16 000 titlar eller 5000 namn er det mogleg å utføre avanserte søk med mange kombinasjonar av søkeord. I nokre tilfelle er sjølve lydskuttet knytt til meloditittelen slik at ein kan høyre musikken over nettet. I den kronologiske lista over lydskutt fins sentrale namn i norsk jazz som Kristian Hauger, Funny Boys, String Swing og Rowland Greenberg. Av nyare dato kan ein lytte på musikk frå til dømes Jan Garbarek, Karin Krog, Radka Toneff og Nils Petter Molvær. Jazzbasen inneheld dessutan fotografi og biografiar om dei mest sentrale jazzmusikarane. Ein kan og lese eit samandrag om norsk jazzhistorie, førebels frå 1920 til 1960.

Jazzbasen er eit resultat av eit prosjektsamarbeid mellom Norsk Jazzarkiv og Nasjonalbiblioteket. Prosjektet er støtta med midlar frå Kulturnett Norge, Norsk Kassettavgiftsfond og Gramo. Sidan jazz er ein internasjonal scene, fins Jazzbasen i både norsk og engelsk språkdrakt.

Nasjonalbiblioteket vil med dette medverke til å formidle kunnskap om norsk jazz også utover landegrensene. Jazzbasen er truleg den første komplette, nasjonale jazzdiskografien som blir gjort tilgjengeleg på Internett. Samstundes er Jazzbasen eit godt døme på Nasjonalbiblioteket si satsing som digitalt bibliotek.

www.jazzbasen.no/

Nasjonal lisens for bruk av ISSN-data

ISSN (International Standard Serial Number) er et åttesifret nummer som tildeles løpende publikasjoner som tidsskrifter, aviser, årbøker etc. Nummeret er individuelt og uforanderlig i samsvar med en internasjonal standard. ISSN letter identifisering av tidsskrifter og kan brukes

av bibliotek, bokhandlere eller andre for å bestille titler over hele verden. ISSN-arbeidet organiseres av et internasjonalt nettverk bestående av et hovedkontor i Paris og nasjonale sentre. Norge deltar i samarbeidet gjennom ISSN Norge som er lagt til Nasjonalbiblioteket. ISSN Norge

sender jevnlig opplysninger om norske titler som tildeles ISSN, til den sentrale databasen i Paris (ISSN Register) og deltar ellers aktivt i det internasjonale ISSN-arbeidet.

Nasjonalbiblioteket og det internasjonale ISSN-senteret samarbeider også på andre felt.

Som en effekt av at Nordisk/baltisk samkatalog for periodika, NOSP, er basert på bibliografiske opplysninger fra ISSN Register, rapporterer Nasjonalbiblioteket eventuelle feil og mangler til Paris og bidrar dermed til kvalitetssikring av den internasjonale basen.

Etter samtaler mellom de to institusjonene ble det i 2001 inngått avtale om nasjonal lisens for bruk av ISSN-data. Avtalen gir alle norske bibliotek som måtte ønske det web-tilgang til ISSN Register og derved mulighet for å verifisere titler eller hente ned bibliografiske data til egen data-

base. Prisen er selvsagt langt lavere enn hva enkeltbibliotek kan oppnå. Dette er den første nasjonale lisensen som det internasjonale senteret har inngått. Samtidig er det også, etter det biblioteket er kjent med, den første lisensen som tilbys hele biblioteksektoren i Norge.

Fonograf-rullene

Det er julaften, året er 1901. En familie i Porsgrunn har tatt plass rundt et bord. De stemmer i et hurra for Thomas Alva Edison, glødelampens og fonografens far. En av selskaps unge menn uttrykker glede over å ha sin bror hjemme på besøk. «Amerika-flyktningen» er Robert Rafn, den gang ung ingeniør ved Edisons laboratorium i West Orange, NJ, USA.

Hundre år senere blir Nasjonalbiblioteket kontaktet av Robert Rafns sønn. Han ser nå muligheter for å få avspilt voksrollsamlingen etter sin far. Familien Rafn eide en *phonograf*, en opptaker og avspiller av voksroller. Sønnen kjenner ikke innholdet på voksrollene, men kan fortelle at foreldrene kommuniserte med hverandre via voksroller, fram og tilbake over Atlanteren i årene mellom 1900 og 1905, da Robert Rafn arbeidet for Edison.

Nasjonalbiblioteket bisto med å få voksrollene overspilt. De skjøre rullene er nå digitalisert og bevart i Nasjonalbibliotekets sikringsmagasin, og lydopptakene er sikret for all ettertid.

Fortsatt finnes det mange samlinger på voksroll. Avspillingsmulighetene er begrenset, men Nasjonalbibliotekets medielaboratorium har utviklet avspillingsutstyr for fonografruller. Nasjonalbiblioteket tilbyr derfor avspillingsmuligheter for alle med slike samlinger.

I 2001 digitaliserte Nasjonalbiblioteket verdifulle voksrollsamlinger for både Teknisk museum og Ringve museum. Dette materialet har Nasjonalbiblioteket sikret seg retten til å bruke i utviklingen av web-basert distribusjon.

Nytt Nasjonalbibliotek i Oslo

Nasjonalbiblioteket iverksatte i 2001 et omfattende program for fornyelse av publikumsavdelingen i Oslo. Hensikten med programmet er å sikre bedre tilgang til bibliotekets samlinger for dagens og morgendagens publikum. Bygget skal legges bedre til rette for forskning og studier og for varierte formidlingsaktiviteter. Dette vil gi publikum anledning til å oppleve den delen av den nasjonale kulturarven som biblioteket forvalter.

I løpet av en fireårsperiode skal bygget i Drammensveien 42 totalrehabiliteres og bygges om. Det skal bygges nytt klimaregulert magasinbygg og det skal gjennomføres en systematisk konservering av samlingene. Kortkatalogene skal digitaliseres og nye tjenester skal utvikles.

Konserveringsprosjektet

Bibliotekets samlinger i Oslo omfatter blant annet arkivsamlinger av norske trykk og unike samlinger av upublisert materiale i form av manuskripter, brev, kart, fotografier, musikkverk, teatermateriale osv. Dette materialet er biblioteket forpliktet til å bevare på gunstigst måte for ettertiden. Det krever ikke bare stabile oppbevaringsforhold, men også at materialet er ren-

Foto: Lars Sørli

gjort og riktig pakket. Til sammen skal 35 000 hyllemeter materiale gjennomgås, støvsuges, renses, ordnes og stilles opp i nye magasiner. I alt dreier det seg om mellom fire og fem millioner enkeltobjekter. Alt materiale som ikke er innbundet, skal pakkes for oppbevaring i arkivbokser. Manuskripter, brev, kart og plakater vil bli

lagt i syrefrie omslag. Fotografier og postkort vil bli pakket i plastfolie. Spesielt verdifulle enkeltobjekter vil bli restaurert. Det skal også foretas digital avfotografering av utvalgte deler av samlingene. Bruk av digitale kopier vil redusere slitasjen på det originale materialet og vil representere et viktig tiltak i bevaringsstrategien. Slike kopier gir også nye muligheter til å presentere samlingene for publikum.

Katalogkonverteringsprosjektet

Nasjonalbiblioteket vil forbedre publikums tilgang til samlingene ved å gjøre bibliotekets kataloger digitalt tilgjengelige for søking via Internett. Fra 1990 er bibliotekets boksamlinger løpende registrert i det elektroniske katalogsystemet BIBSYS. Etter hvert er også nye tidsskrifter, notetrykk og lydfestinger blitt elektronisk registrert, i tillegg til en del eldre materiale. Samlet utgjør dette likevel ikke mer enn 10-15% av bi-

bliotekets totale dokumentbestand. Bibliotekets tilnærmet komplette samlinger av norske trykk er ikke registrert i BIBSYS, med det resultat at disse samlingene er lite etterspurt. I realiteten eksisterer ikke disse samlingene for publikum, dersom ikke de manuelle kortkatalogene benyttes. Denne situasjonen oppfatter biblioteket som meget bekymringsfull. Derfor vil de eldre samlingene av bøker og tidsskrifter nå bli katalogisert i BIBSYS. Den første fasen av katalogiseringsprosjektet vil omfatte hele 350 000 titler og skal etter planen være gjennomført i løpet av 2003. I perioden 2004-2005 planlegges katalogisering av musikkmateriale, spesialsamlingenes materiale og materiale som av kapasitetsgrunner fortsatt har blitt stående ukatalogisert. Dette omfatter om lag 250 000 titler. Som en følge av konverteringsprosjektet vil den norske nasjonalbibliografien, som er en fortegnelse over dokumenter utgitt i Norge, bli tilbakeført i digital form til den første norske utgivelse i 1643. Innen utgangen av 2005 vil bibliotekets samlinger som er tilgjengelige for publikum, ha økt med nærmere 600 000 titler. Publikum vil da få en langt mer omfattende tilgang til bibliotekets samlinger enn hva tilfellet er i dag.

www.nb.no/html/nytt_nbo.html

Nasjonaldiskografi på Internett

Nordisko, nasjonalbibliografi- en over lydopptak, ble tilgjengelig på Internett i 2001. Det er samlingene av lydopptak i Norsk musikkksamling som ligger til grunn for registreringene i databasen.

Nordisko inneholder opplysninger om pliktavleverte norske lydopptak samt utenlandsk materiale av norsk relevans, hovedsakelig utgitt etter 1990. Nordisko rommer for tiden opplysninger om ca. 9000 registrerte lydopptak. Lydopptakene er detaljert be-

skrevet med opplysninger om tittel på kuttene, instrumenter, utøvere, tekstforfattere mv. Ved siden av CDer finnes et utvalg av kassetter, LP- og EP-plater. Etter hvert vil databasen bli utvidet til også å omfatte de store samlingene av lydopptak som er utgitt før 1990, inkludert en stor samling av gamle 78-plater.

Databasen har vist seg å være populær og etterspurt; det viser statistikken over antall oppslag. Den ble møtt med presse- og radiooppslag

og omtale på viktige eksterne web-sider. Basen gir god oversikt over bibliotekets omfattende samling av norskrelatert lydmateriale.

www.nb.no/baser/nordisko/

URN – Unik identifisering av digitale objekt

For å bevare Nasjonalbibliotekets digitale dokumenter, er det ikke nok å sørge for lagringsplass. Det må også etableres et system for gjenfinning. Et viktig element her er unik identifisering. Nasjonalbiblioteket har valgt å ta i bruk en URN til dette formålet.

URN er en standard laget for generell publisering på Internett og er beslektet med URL. Mens en URL (Uniform Resource Locator) viser til dokumentets adresse, er URN

(Uniform Resource Name) dokumentets unike navn.

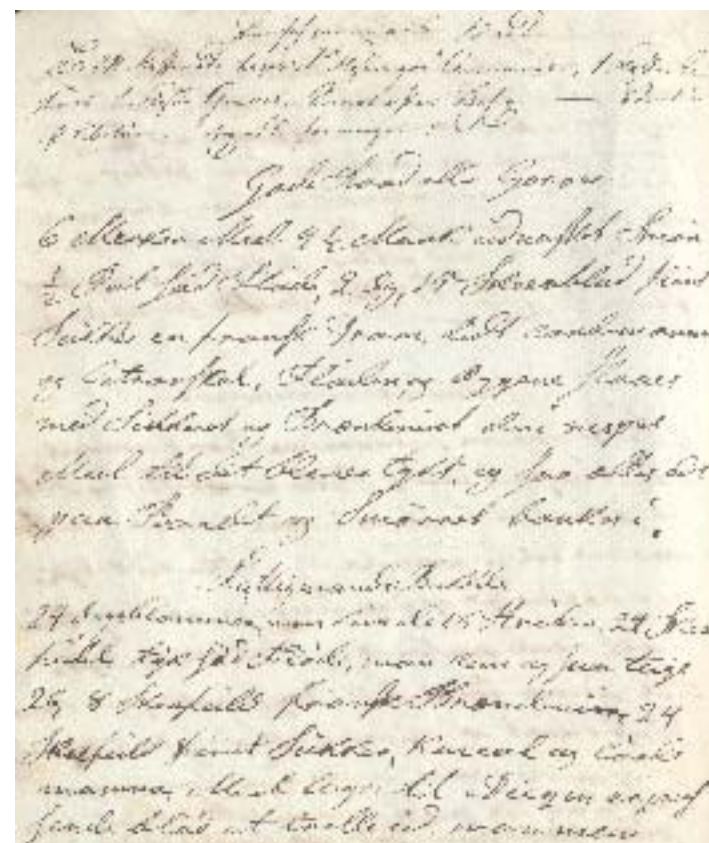
Alle dokumenter som lagres i Nasjonalbibliotekets digitale masselager, tildeles nå en URN. En oversettertjeneste holder oversikten over koblingen mellom URN og objektets fysiske plassering. Dermed kan filer flyttes ved behov samtidig som pekere fra URN til Nasjonalbibliotekets metadata-baser forblir uendret.

Nasjonalbibliotekene i verden har sammen ansvaret for utdeling av en serie URN, som

har fått navnet National Bibliographic Number (URN:NBN). Denne serien brukes på nettdokumenter som faller utenfor andre globale identifikasjonssystem, for eksempel ISBN og ISSN. Men det foreligger planer også for tildeling av URN:ISBN og URN:ISSN.

Nasjonalbiblioteket tildeler nå URN til alle som ønsker å legge til en unik identifikator til dokumenter som skal publiseres på Internett.

Gastronomi

Vinetikett fra Bordeaux

Lengst t.v:
Det voksende restaurantmarkedet, med stadige nyetableringer, presset fram et behov for offentlig veiledning på gastronomiens område, og i 1804 utkom den første gastronomiske guide og årbok, Almanach des gourmands, utgitt av Alexandre-Balthazar-Laurent Grimod de la Reynière.

T.v: Manus til «Lærebog i de forskjellige Grene af Huusholdningen» av Hanna og Barbara Winsnes. Oppskrift på goro og fattigmannbakkels (1845).

Avstanden mellom bøkens og matens verden kan iblant synes lang. Den er allikevel ikke lengre enn at Nasjonalbiblioteket, i samarbeid med Henry Notaker, har bygget bro mellom disse, på hver sin måte, nødvendige næringskilder.

Nasjonalbiblioteket ga i 1991 ut Notakers *Fra kalvedans til bankebiff. Norske kokebøker til 1951. Historie og bibliografi*. Dette er den første utgitte bibliografien over norske kokebøker, og den er derfor en helt sentral utgivelse for alle som er opptatt av kokebokens historie i Norge.

I forlengelsen av utgivelsen åpnet Nasjonalbiblioteket i 2001 utstillingen *Gastronomi*.

Målsettingen med utstillingen var å plassere gastronomien og smaken i en videre kulturell og geografisk ramme enn den norske, og da med den begrunnelse at smaken grunnleggende sett er internasjonal snarere enn nasjonal. Utstillingen viste i korte glimt norsk bokhistorie, norsk og internasjonal gastronomisk historie og nasjonal og internasjonal smaks- og kulturhistorie.

Smakens verden er vid og mangfoldig. I europeisk kulturhistorie har smaken gjennom to tusen år fungert som metafor for sansningen, og det er påfallende i hvor sterk grad den fysiologiske smaken har fått danne basis for filosofiens og estetikk-

ens språk. At smaken har fått forme kulturens preferanser og avsmak, forteller oss at avstanden mellom mat og bøker er kortere enn det vi vanligvis kan få inntrykk av. «Det kunde blive os, som forsynede Europas Finsmagere med literær Rakørret, af den rette bedærvede Høismag», skriver kritikeren Chr. Collin i 1894, og mikser sammen det han oppfatter som det dekadente i litteraturen med et særpreget eksempel på norsk gastronomisk tradisjon. Estetiske betraktninger og fysiologisk smak blandes sammen, en sammenstilling som forekommer hyppig innenfor skriftkulturen.

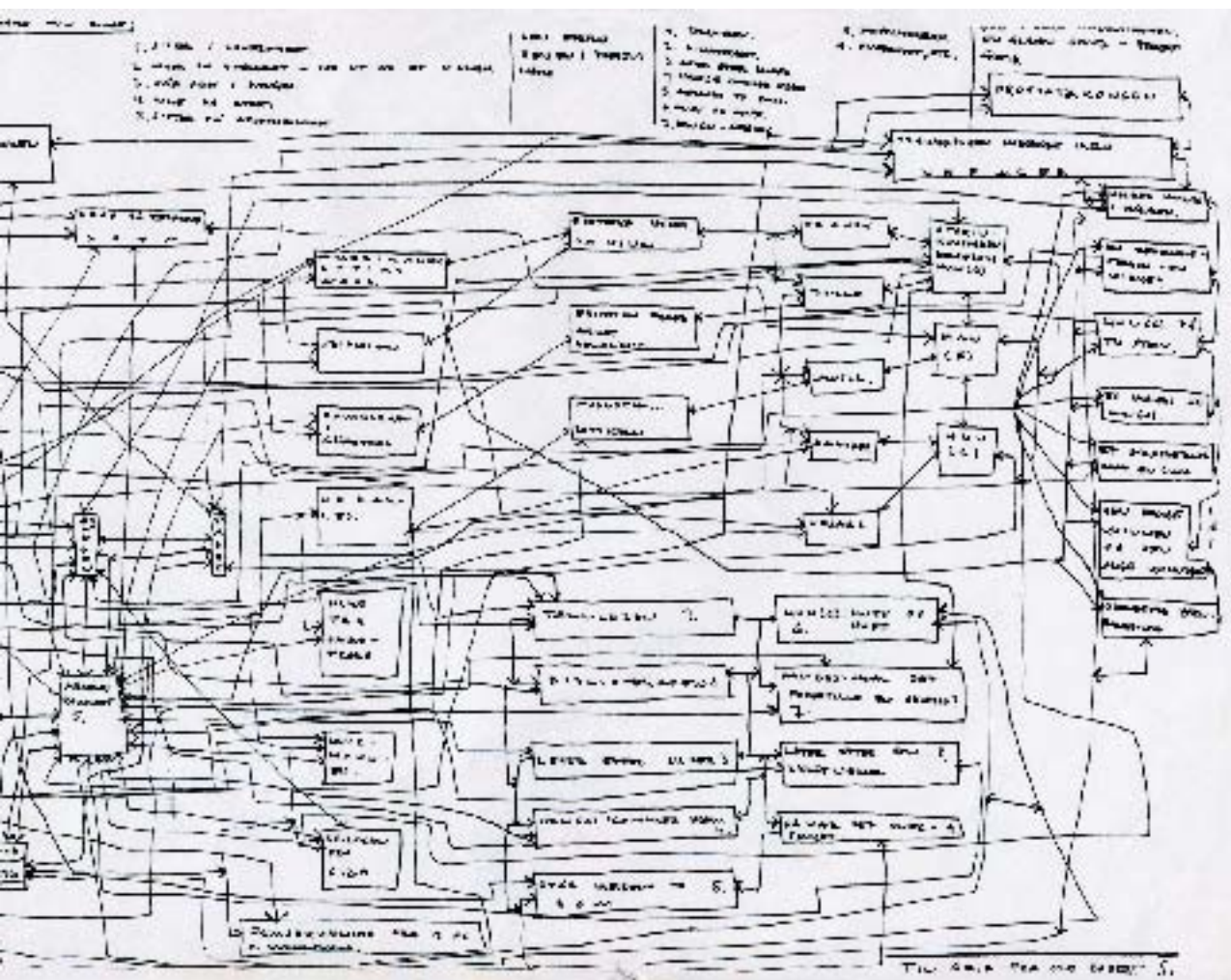
Gastronomi i Nasjonalbiblioteket er mer enn en utstilling basert på bibliotekets samling av norske kokebøker. *Gastronomi* har forhåpentligvis gitt publikum en videre opplevelse enn bare å tilby landets mest komplette samling av kokebøker.

www.nb.no/html/gastronomi_smak.html

Foto: Petter Bjørbu/NB

Samtidslitteraturens plass i Nasjonalbibliotekets hånd skriftsamling

raturen fra 1960-tallet og framover er svakt dokumentert, enten manuskriptene er håndskrevet, maskinskrevet eller er skrevet ved hjelp av elektronisk tekstbehandling. I 2001 tok biblioteket et initiativ i forhold til forfatterne, forlagene og Den norske forfatterforening for å få satt problemstillingen på dagsorden. Ved et arrangement i Nasjonalbiblioteket i 2001 mottok biblioteket manuskripter fra Kjell Askildsen, Kjartan Fløgstad, Bergljot Hobæk Haff, Ole Robert Sunde, Espen Haavardsholm og Geir Pollen.

Hva kan gjøres for at sentrale forfatterskap fra 1960-tallet og fremover i større grad blir å finne i Håndskriftsamlingen, til nytte for forskere og andre interesserte? I første rekke er det viktig for biblioteket å gjøre dagens forfattere oppmerksomme på at biblioteket er interessert i å motta manuskripter av og fra samtidsforfattere. Det kan virke som om en slik bevissthet kun i liten grad har nedfelt seg blant forfatterne. Paradoksalt er det også at en rekke av landets fremste biografer hører til generasjonen som debuterte på 60-tallet, men få av dem lar seg dokumentere i samlingene ved manuskripter.

Om få år vil forskere komme til biblioteket for å be om å få se manuskripter til de betyde-

ligste av våre samtidsforfattere. Litteraturen fra 60- og 70-tallet har allerede i en lang periode vært gjenstand for forskning ved universiteter og høyskoler. Utviklingen av litteraturfaget i Norge fra 1920-tallet og fram til i dag viser en klar dreining i retning av tekst- og verkstudier. I en slik sammenheng er det opplagt at studiet av manuskripter vil kunne være av interesse. Og for forfattere som om noen tiår skal beskjeftige seg med biografier om sentrale forfatterskap fra perioden 1960-2000, vil et verks tilblivelses-historie være blant en rekke mulige tilnærminger til et biografisk subjekt.

Ole Robert Sunde:
«Naturligvis måtte hun ringe».
1992.

På siden til venstre ser vi et grafisk bilde av romanens univers.

Det å kunne følge et verks tilblivelseshistorie fra kladd til trykkmanus kan være av stor interesse for en litteraturforsker. Manuskripter kan være viktige kilder til forståelse av hvordan en forfatter arbeider med sin tekst, og vil kunne gi privilegert innsyn i den kreative prosessen som fører fram til ferdig bok.

I Nasjonalbibliotekets håndskriftsamling inngår de skjønnlitterære manuskriptene i en større kronologisk sammenheng der hele det norske kulturlivet dokumenteres, fra middelalderen og fram til vår egen tid. Her er svært mange av de

Ole Robert Sunde
Foto: Finn Arne Johannessen

fremtidige brukere. Det arbeides kontinuerlig med å komplettere samlingene, men tilsiget av samtidslitteraturen fra de seneste tiårene i form av manuskripter har vært svært begrenset. Litte-

kvinner og menn som har gjort seg gjeldende i norsk kultur- og samfunnsliv representert: de fleste norske diktere fra 1800-tallet og første del av 1900-tallet, en rekke bildende kunstnere og komponister samt flere av våre mest kjente vitenskapsmenn.

Biblioteket har et betydelig ansvar for at den nasjonale skriftkulturen er best mulig dokumentert i samlingene for samtidige og

I 2001 er Nasjonalbiblioteket som første nordiske fag- og forskningsbibliotek blitt medlem av det verdensomspennende nettverket CDRS – Collaborative Digital Reference Service. CDRS er organisert av OCLC og nasjonalbiblioteket i USA, Library of Congress.

Nye teknologiske hjelpemidler gjør det nå mulig å organisere nettverk mellom bibliotek i alle deler av verden slik at de kan støtte hverandre faglig i forbindelse med

publikumshenvendelser. For Nasjonalbiblioteket innebærer samarbeidet at biblioteket besvarer spørsmål som passer kompetanseprofilen: Norge, nordmenn og norsk kultur i vid forstand. Eksempelvis: Dersom et bibliotek i Texas trenger å vite noe om rosemalningsteknikker i Telemark eller ønsker opplysninger om Arne Nordheims komposisjoner på 1980-tallet, så vil det lokale biblioteket kunne henvende seg direkte til Nasjonalbiblioteket og der-

med spare tidkrevende referansearbeid. På tilsvarende måte kan Nasjonalbiblioteket benytte seg av andre biblioteks kompetanse.

Formålet med deltakelse i CDRS er å kanalisere spørsmål om norske forhold fra et internasjonalt publikum direkte til Nasjonalbiblioteket i de tilfellene hvor lokale utenlandske bibliotek ikke kan gi tilfredsstillende svar. Foreløpig er litt over to hundre bibliotek i verden med i CDRS-samarbeidet, og antallet vokser raskt.

Styret 2001

Nasjonalbibliotekets styre i 2001: Gunnar Hagen, Ingvild Øye, Stig Fossum, Arne Benjaminsen, Kjersti Løkken, Marit Reutz, Steinar Stokke (styreleder). Foto: Lars Sørli

1. juli 2001 fikk Nasjonalbiblioteket for første gang oppnevnt et eget styre. Kulturdepartementet har gitt dette styret et krevende, men også spennende mandat.

Styret har i sitt første arbeidshalvår konsentrert sitt arbeid om å bli kjent med Nasjonalbibliotekets arbeidsoppgaver samt å få ansatt en konstituert nasjonalbibliotekar som kan lede institusjonen mens Bendik Rugaas arbeider ved Europarådet i Strasbourg.

Den viktigste oppgaven for styret i 2002 vil være å få på plass en fremtidig visjon og en strategisk plan for Nasjonalbiblioteket. Dette vil skje med forankring i organisasjonene. Etter godkjenning fra departementet vil strategidokumentene så bli førende for den fremtidige virksomheten i organisasjonen. Det er viktig at den strategien som nå blir laget, har en lengre tidshorison og evner å gjenspeile endringstendenser på feltet. Arbeidet med dette er allerede satt i gang.

Kulturdepartementet har også forventninger om at styret skal få de to avdelingene i Oslo og Rana til å utgjøre en enhetlig organisasjon som fordeler oppgavene med henblikk på en mest mulig effektiv ressursbruk.

På vegne av styret vil jeg gjerne formidle at førsteinntrykket av Nasjonalbiblioteket er en institusjon med mange og utfordrende oppgaver, men også med et meget kompetent personale. Styrets medlemmer vil gjøre hva de kan for å bidra til institusjonens positive utvikling.

Steinar Stokke,
styreleder

Organisasjon og personale

Nasjonalbiblioteket, som ble opprettet 1. januar 1999, ledes av nasjonalbibliotekaren. Det er nasjonalbibliotekaren som har det øverste ansvaret for planlegging, drift og utvikling av bibliotekets virksomhet. Nasjonalbiblioteket består av to avdelinger, en i Oslo og en i Rana. I tillegg har nasjonalbibliotekaren en egen stabsavdeling. Ved utgangen av 2001 hadde Nasjonalbiblioteket 323 årsverk.

Nasjonalbibliotekets avdeling i Oslo ble opprettet 1. januar 1999 og er tillagt hovedansvar for den publikumsrettede virksomheten. Avdelingen har et spesielt ansvar for anskaffelse av materiale om Norge og nordmenn publisert i utlandet samt ansvar for nasjonale samlinger innen bl.a. musikk, teater, fotografi, plakater. Oslo-avdelingen utarbeider den norske nasjonalbibliografien og tilbyr et bredt spekter av tjenester og produkter.

Ved utgangen av 2001 var det 125 årsverk ved denne avdelingen.

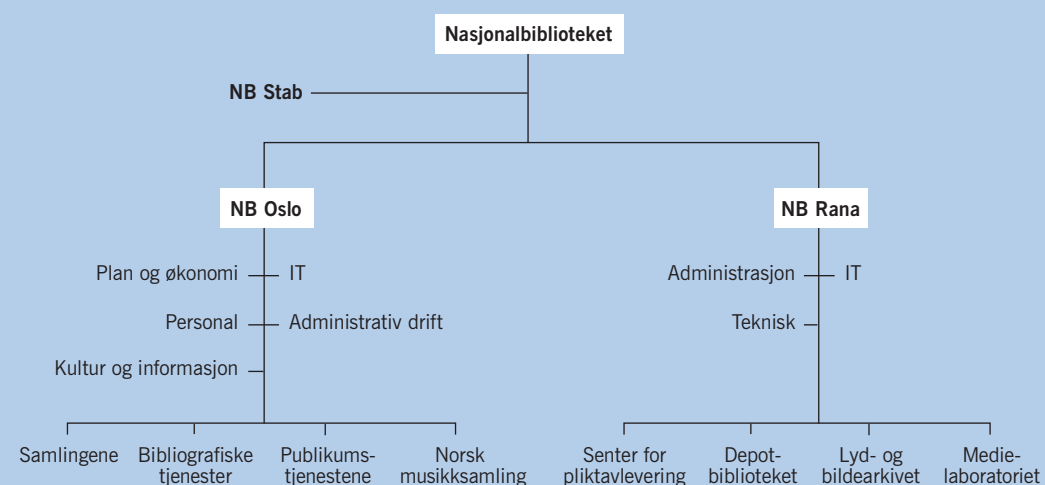
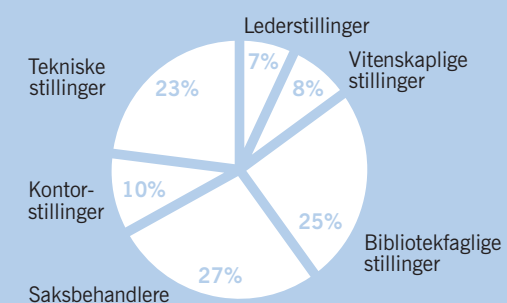
Nasjonalbibliotekets avdeling i Rana ble opprettet 2. oktober 1989. Arbeidet ved avdelingen er i hovedsak knyttet opp mot fire ulike

sektorer: pliktavleveringsordningen, Depotbiblioteket, audiovisuelt materiale samt oppbyggingen av Nasjonalbibliotekets digitale tjenester.

Avdelingen hadde 186 årsverk ved utgangen av 2001.

Oppgavene ved nasjonalbibliotekarens stab er knyttet til iverksetting, koordinering og oppfølging av de oppgaver som er beskrevet i Nasjonalbibliotekets vedtekter og plan-dokumenter. Ved utgangen av 2001 var det her 12 årsverk.

Ansatte i NB totalt

Utvalg av statistikk for Nasjonalbiblioteket år 2001

A. Tilvekst av pliktavleverte dokumenter			
Dokumenttype	2000	2001	Kommentar
Monografier	9 984	8 951	
Monografier, digitale	0	24	
Periodika	46 508	43 661	Antall mottatte hefter
Periodika	17 639	16 821	Antall løpende titler
Periodika, digitale	0	5	Antall løpende titler
Småtrykk	29 026	26 975	
Kartografisk materiale	227	237	
Notetrykk	308	171	
Postkort	3 549	2 789	
Plakater	800	677	
Fotografi	0	0	
Lydopptak	610	483	
Videogram	448	90	Sikringseksemplar mottatt fra Norsk filminstitutt
Kringkastet materiale	18 891	17 228	Kassetter
CD-ROM og disketter	120	146	

B. Annen tilvekst av dokumenter			
Dokumenttype	2000	2001	Kommentarer
Monografier	48 980	56 855	
Periodika	36 987	91 776	Antall mottatte hefter
Periodika*		33 387	Antall løpende titler
Småtrykk	12 224	40 950	
Kartografisk materiale	1 099	805	
Notetrykk	841	868	
Plakater	507	966	
Fotografi	95 139	36 447	
Lydopptak	9 124	7 525	
Film og videogram	2 907	1 420	Ruller og kassetter
Kringkastet materiale	7 007	9 732	Kassetter
Digitale dokumenter	487	352 460	Inkl. Digitalt sikringsmagasin
Manuskripter	31	1 022	

C. Konservering, mikrofilming, fotografisk og digital kopiering, katalogisering			
Dokumenttype	2000	2001	Kommentar
Papirbaserte dokumenter			
Bøker	9	31 442	Konserverte enheter
Kart	125	4 503	Konserverte enheter
Manuskripter, brev	146	92 238	Konserverte enheter
Grafikk, tegninger	96	8 811	Konserverte enheter
Passpartout, emballasje	194	55	Konserverte enheter
Noter, musikktrykk*		234	Esker
Fotografi			
Analoge bilder	8 485	22 223	Fotografisk duplisering
Digitale bilder	20 125	18 702	Digital kopiering
Avissider på fotopapir	41	0	

Mikroformer			
Mikrofilmede aviser	1 233 122	771 365	Antall eksponeringer ¹
Papirkopier til utlån	8 201	9 038	Sider
Kopier til salg	3 172	4 224	Filmruller
Digitalisert fra mikrofilm	174 562	165 050	Antall eksponeringer
Duplisert mikrofiche	710	590	
Film			
Antall meter konservert	269 655	260 261	
Skannet video	5 465	2 801	Spilletid i minutter
Utkopierte video	130	122	Antall ordrer
Utkopierte lyd	84	180	Antall oppdrag
Antall katalogiserte poster*		346 097	Antall registreringer i NBs databaser

D. Utlån, kopiering, referansetjenester, besøk, arrangementer			
	2000	2001	Kommentar
Hjemlån	20 966	26 617	
Lesesalslån	31 102	94 627	
Fjernlån	62 999	74 005	
Innlån	2 006	1 983	
Gjenbruk av depotmateriale	3000	4 474	Av disse er 2 575 donert til Latvia og Jugoslavia (i 2001)
Kopileveranser	24 731	24 024	
Selvetjent kopiering	94 195	102 731	Antall kopierte sider
Referansespørsmål	8 321	14 740	Pr. telefon, faks og e-post
Besøk	124 483	134 317	
Forskerbesøk*		32 194	Besøk av forskere i NB Oslo
Elektroniske besøk	1 858 466	2 688 567	
Utstillinger (inkl. digitale)*		15	
Arrangementer*		27	Foredrag, konserter mm
Omvisninger*		132	

E. Databasetjenester (antall anrop)			
Databaser	2000	2001	
Norbok (Norsk bokfortegnelse)	218 357	237 191	
Norper (Norsk periodikafortegnesle)	32 185	46 961	
Noroter (Norsk musikkfortegnelse/Notetrykk)	34 714	43 495	
Nordisko (Norske lydopptak)*		12 360	
Norart (Norske tidsskriftartikler)	335 499	400 998	
Samisk bibliografi	10 317	13 212	
Sambok (Norsk samkatalog for bøker)	1 178 739	1 160 067	
Samper (Norsk samkatalog for periodika)	187 954	139 367	
Samnoter (Norsk samkatalog for notetrykk)	56 010	61 604	
NOSP (Nordisk-baltisk samkatalog for periodika)	583 888	288 018	
Bibliotek (Adresseliste for nordiske bibliotek)	232 943	211 820	
NATI (oversikt over norske elektroniske tidsskrift)	170 136	221 340	
Galleri NOR*		675 640	
Andre	339 110	515 883	
Sum:	3 379 852	4 027 956	

¹ Årsaken til den store nedgangen er at man har endret produksjonsprosessen slik at man nå vanligvis tar 2 sider pr. eksponering mot 1 side pr. eksponering tidligere

* Ikke rapportert tidligere

Økonomi

Nasjonalbiblioteket finansieres som andre statlige virksomheter gjennom årlige bevilgninger over statsbudsjettet. Bevilgningen fra Kultur- og kirkedepartementet utgjør ca. 90% av de midler som Nasjonalbiblioteket har til rådighet. De resterende midler kommer fra særskilte offentlige tilskudd eller støtte fra norsk og utenlandsk hold. Videre suppleres inntektssiden gjennom betaling for en del tjenester som vi tilbyr.

Samlet brukte Nasjonalbiblioteket ca. 197 571 millioner kroner i år 2001.

Rammene er ikke tilstrekkelige til at biblioteket får gjennomført de planer og prosjekter som er ønskelige. De høyest prioriterte sakene har fått tildelt midler slik at vi har kommet videre med bedre teknologiske løsninger, men fortsatt gjenstår mye for å kunne oppnå de hovedmålsetningene som er gitt.

Kostnadsfordeling i Nasjonalbiblioteket i 2001 fordelt på kostnadstype (i 1000 kr)				
Post	Lønn/trygd	Bygningers drift/leie	Varer og tjenester	Totalt
Post 01	92 302	38 978	33 456	164 736
Post 21 Oppdrag	3 445		5 059	8 504
Post 78 Kulturnett Norge				3 984
Post 78 Nasjonalkomiteen for Ibsen-satsingen				1 792
Post 45 Store investeringer				18 555
I alt	95 747	38 978	38 515	197 571

Tallene ovenfor gjelder forbruket i år 2001.

Nasjonalbiblioteket bruker kontantprinsippet som gjelder for alle statlige institusjoner.

Nasjonalbiblioteket i internasjonalt samarbeid

Nasjonalbiblioteket er med i følgende internasjonale organisasjoner:

- CENL (Conference of European National Librarians)
- CDNL (Conference of Directors of National Libraries)
- NORON (møtested for de nordiske riks- og nasjonalbibliotekarene)
- IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions).

Nasjonalbiblioteket var i 2001 representert i følgende IFLA-komiteer:

National Libraries, Bibliography, Acquisition and Collection Development, Rare Books and Manuscripts, Preservation and Conservation, Information Technology, Management and Marketing og Audiovisual and Multimedia.

Avdelingsdirektør Sissel Nilsen er medlem i IFLAs Governing Board.

Internasjonale organisasjoner med representasjon fra Nasjonalbiblioteket

- EBLIDA (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations)
- Liber (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche)

- FID (The International Federation for Information and Documentation)
- FIAT (The International Federation of Television Archives)
- IAML (The International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centers)
- IASA (International Association of Sound and Audiovisual Archives)
- FIAF (The International Federation of Film Archives)

Nasjonalbiblioteket deltok i 2001 i følgende IT-relaterte samarbeidsprosjekter:

- METAe: EU-prosjekt der ideen er å ta for seg digitalisert materiale og bruke programvare for å oversette materialet til søkbar, kodet tekst.
- TIDEN: Et nordisk samarbeidsprosjekt (gjennom NORDINFO) der en har som målsetting å digitalisere og OCR-behandle avisartikler fra 17- og 1800-tallet.
- ONE-2 (OPAC Network in Europe 2): Et EU-prosjekt for sammenknytning av bibliografiske databaser og kataloger i ABM-institusjoner.
- NWA (Nordic Web Archive): samarbeid mellom de nordiske nasjonalbibliotekene om innsamling, arkivering og gjenfinning av nettdokumenter.

Nasjonalbiblioteket

www.nb.no • telefon 815 00188

Nasjonalbibliotekaren og NB Stab

Postadresse: Postboks 2674 Solli, 0203 Oslo

Besøksadresse: Bygdøy Allé 21

E-post-adresse: nb@nb.no

Telefon: 23 27 63 00

Telefaks: 23 27 63 95

NB Oslo

Postadresse: Postboks 2674 Solli, 0203 Oslo

Besøksadresse (midlertidig): Indekshuset,

Drammensveien 40

E-post-adresse: nbo@nb.no

Generelle henvendelser:

Telefon: 23 27 60 00

Telefaks: 23 27 60 10

Publikumstjenestene

Veiledningen: veiledning@nb.no

Lesesalen: lesesal@nb.no

Utlånet: utlaan-nbo@nb.no

Henvendelser om fjernlån: fjernlaan-nbo@nb.no

Innlånstjenesten: innlaan-nbo@nb.no

Telefaks til publikumstjenestene: 23 27 60 50

Norsk musikkksamling

Besøksadresse: Drammensveien 40,

inngang Observatoriegaten

Telefon: 23 27 60 43

musikk-nbo@nb.no

NB Oslo vil i perioden 2002-2005 gjennomgå en omfattende bygningsmessig fornyelse. I denne perioden vil all virksomhet bli flyttet fra Drammensveien 42 og driften bli etablert i midlertidige publikumlokaler i Indekshuset, Drammensveien 40. Betjeningen av publikum vil foregå herfra. Selv om alle samlingene vil være tilgjengelige for publikum gjennom hele rehabiliteringsperioden, vil tjenester og service være redusert.